

Sailojen veistoskokoelman sijoittaminen Kuhmoon, yhteistoimintasopimus Juminkeko-säätiön kanssa

Khall 09.06.2025 § 164
366/00.02.01/2025

Valmistelija Kaupunginjohtaja Juhana Juntunen puh. 044 725 5222

Sailojen veistoskokoelman sijoittaminen Kuhmoon – Kainuun kulttuuriperinnön uusi vetonaula

Kuhmo on saamassa poikkeuksellisen merkittävän kulttuuriperintölahjoituksen - kuvanveistäjien Alpo ja Nina Sailon yhtenäisen veistoskokoelman. Yhteydenotto Kuhmon kaupungille on tullut Juminkeko-säätiön kautta (Markku Nieminen). Juminkeko-säätiön kanssa on neuvoteltu useaan otteeseen lahjoituksesta.

Kokonaisuus kattaa satoja veistoksia, joiden teemat liittyvät Kalevalaan, runolaulajiin, suomalaisiin kulttuurivaikuttajiin ja valtiomiehiin. Kokoelma on kansallisesti ainutlaatuinen, ja sen säilyminen yhtenäisenä on ollut sekä taiteilijapariskunnan että heidän perikuntansa tahto. Nyt kokoelma on tarkoitus sijoittaa Kuhmoon, joka on valittu UNESCO:n kirjallisuuskaupungiksi Kalevalan perusteella.

Tämän kulttuurisesti ja symbolisesti merkittävän lahjoituksen myötä Kuhmolla ja koko Kainuulla on mahdollisuus profiloitua yhä vahvemmin kansallisen kulttuuriperinnön esittäjänä ja kulttuurimatkailun kohteena. Hanke vahvistaa alueen identiteettiä, lisää matkailullista vetovoimaa ja luo uudenlaista yhteistyötä taiteen, opetuksen ja elinkeinoelämän välillä.

Mm. Kajaanin jokirannassa rantapuistossa oleva Eino Leinon muistomerkki on Sailojen käsialaa. Eino Leinon muistomerkin suunnittelemisen aloitti kuvanveistäjä Alpo Sailo. Hänen vaimonsa, kuvanveistäjä Nina Sailo, toteutti veistoksen miehensä luonnosten ja pienoisveistoksen pohjalta. Muistomerkin pystytysajankohta on 1980.

Sailojen veistoskokoelma

Sailojen veistoskokoelma on kulttuurihistoriallisesti maamme arvokkaimpia kuvanveistotaiteen aarteita ja rahassa mittaamaton kokonaisuus. Sen, että se on säilynyt yhtenäisenä, selittää Alpo Sailon unelma. Kalevala-aiheinen teossarja oli tarkoitus laittaa esille sata vuotta sitten suunniteltuun Kalevalataloon yhdessä Gallen-Kallelan maalausten kanssa. Vaikka Eliel Saarisen piirtämän Kalevalatalon toteuttamisesta luovuttiin 1930-luvulla, Sailo elätteli toiveita, että se joskus kuitenkin rakennettaisiin. Siksi hän ja hänen työtään jatkava puolisonsa eivät hajottaneet kokoelmaa, vaan säilyttivät sen kokonaisuutena.

Taiteilijoiden kuoleman jälkeen perilliset ovat etsineet ratkaisua kokoelman kohtalosta. He haluavat vanhempiensa tahdon mukaisesti pitää sen kokonaisuutena. Asiantuntijoiden kanssa neuvoteltuaan he ovat päättäneet lahjoittaa kokoelman Kalevalan perusteella UNESCO:n kirjallisuuskaupungiksi hyväksytyyn Kuhmoon, jossa se heidän mielestään lisäisi kaupungin kulttuurimainetta ja jossa veistokset esille pantuina saisivat laajan kansainvälisen yleisön.

Alpo Sailo

Alpo Sailo (1877-1955) oli suomalainen 1900-luvun alkupuoliskon merkittävin kuvanveistäjä Wäinö Aaltosen ja Emil Wikströmin ohella. Hän oli yksi vuonna 1910 perustetun Suomen Kuvanveistäjäliiton perustajajäsenistä. Uransa alkuvaiheessa hän oli myös Akseli Gallen-Kallelan oppilaana. Heistä tuli elinikäiset ystävät ja kollegat. Sailon työt edustavat pääasiassa kansallisromanttista idealismia ja ovat tyyllisesti realistisia. Useat hänen töistään esittävät runolaulajia ja kulttuurihenkilöitä. Hänen tunnetuimpia veistoksiaan ovat Larin Parasken patsas Helsingissä Finlandia-talon vieressä, runolaulaja Petri Shemeikan patsas Sortavalan keskustassa ja Matias Aleksanteri Castrénin patsas Kansallismuseon pihassa. Sailon veistoksia presidenteistä on eduskuntatalossa ja valtioneuvoston istuntosalissa. Erityiseksi elämäntehtäväkseen Sailo otti ikuistaa runolaulajia veistoksiksi. Niitä hän teki satoja. Hänen tunnuslauseensa oli: ”Lönnrot runot keräsi, ukot unohti.”

Runolaulajapatsaat kuuluvat lahjoitettavaan kokoelmaan, jossa on myös valtiomiesten, kirjailijoiden ja muiden kulttuurihenkilöiden muotokuvia, yhteensä satoja.

Nina Sailo

Nina Sailo (1906-1998) oli myös kuvanveistäjä ja Alpo Sailon puoliso. Heidän yhteisenä tehtävänään oli ikuistaa veistoksina tai reliefeinä runolaulajia ja muita Kalevalaan liittyviä merkkihenkilöitä. Osan veistoksista he tekivät yhdessä. Puolisonsa kuoleman jälkeen Nina jatkoi heidän yhteistä elämäntyötään eli Kalevalaan liittyvien patsaiden tekemistä. Hänen julkisia tähän teemaan liittyviä töitään ovat mm. runolaulaja Anni Denisovan hautamuistomerkki Vihdissä, säveltäjä P. J. Hannikaisen patsas Jyväskylässä, Aino-veistos Torniossa, Akseli Gallen-Kallelan muistomerkki Sastamalassa, C. A. Gottlundin reliefi Juvalla, Itkijäpatsas Ämmänsaarella, runolaulaja Marina Takalon patsas Kuusamossa ja Eino Leinon patsas Kajaanissa. Muita kansallisesta merkittäviä veistoksia ovat Tahko Pihkalan patsas Helsingissä Olympiastadionin edustalla ja Lotta Svärd -patsaat Lappeenrannassa ja Turussa.

Yhteistyösopimus Juminkeko-säätiön kanssa

Juminkeko-säätiö sitoutuu

- Järjestämään veistoskokoelman Kalevala-teemaisista veistoksista joka vuosi vaihtuvan perusnäyttelyn vuodesta 2026 alkaen siten, että ensimmäinen näyttely toteutetaan Juminkeossa kesällä 2026, jolloin on kulunut Nina Sailon syntymästä 120 vuotta ja jolloin näyttely toimii samalla myös Kuhmon osuutena Oulun Euroopan kulttuuripääkaupunkivuoden tarjontaan kotimaiselle ja kansainväliselle yleisölle
- perusnäyttelyn lisäksi järjestämään aika ajoin pienempiä Kalevala- ja kirjallisuusteemaisia näyttelyitä
- valattamaan jostakin kaupungin valitsemasta runolaulajan pienoisteistoksesta 20 kpl kipsivedosta kaupungin tarpeita varten; esim. nuorison taidepalkintona jaettavaksi tai kaupungin arvovieraille lahjana (Jos kaupunki haluaa niitä lisää, niitä voidaan valattaa enemmänkin kaupungin omaan laskuun joko samassa yhteydessä tai myöhemmin.)
- luovuttamaan kaupungin tiloissa järjestettävien näyttelyiden pääsymaksuista puolet kaupungille
- sijoittamaan joitakin veistoksia kaupungin yleisiin tiloihin (kuten kaupungintalolle, kirjastoon ja terveyskeskukseen) asukkaiden ihailtavaksi
- liittämään veistoksista tehtävien näyttelyiden ja julkaisuiden yhteyteen Kuhmon kaupungin UNESCO:n kirjallisuuskaupunkilogon
- viestittämään Sailojen veistosten näyttelyistä Kuhmossa muiden kansainvälisten verkostojensa, kuten Euroopan kulttuuriperintötunnus- ja Wild Taiga -verkoston kautta matkailun kasvattamiseksi paikkakunnalle.

Kuhmon kaupunki sitoutuu yhteistyösopimuksella

- vastineeksi Sailojen veistosnäyttelyistä aiheutuvasta jatkuvasti saamastaan kulttuurimaineesta ja imagohyödytään järjestämään veistoskokoelmaa varten Juminkeolle vuokrattavan varastotilan sopimuksen voimassaoloajaksi
- kuljettamaan Sailojen kokoelman veistokset Kirkkonummelta Kuhmoon

- antamaan apua suurien ja painavien veistosten siirrossa varastoon ja myöhemmässä vaiheessa varastosta näyttelyihin ja takaisin
- luovuttamalla yhdessä sovitun tyhjänä olevan kiinteistönsä näyttelytilaksi veistosten pysyvää perusnäyttelyä varten, joista ensimmäinen tällä järjestelyllä on vuonna 2027, jolloin Alpo Sailon syntymästä on kulunut 150 vuotta

Kustannukset

Sailojen perikunta on saanut tarjouksen kokoelman siirtämisestä Kirkkonummelta Kuhmoon. Kokonaiskustannukset ovat 10800 euroa, sis. ALV 25,5 %. Lisäksi kaupungille aiheutuu kustannuksia lämpimästä varastotilasta, pysyvästä näyttelytilasta (tyhjänä oleva tila) sekä siirtoavusta myöhemmin Kuhmossa.

Piilolan koulun osalta viime vuoden pohjalta laskettu neliövuokra (kaikkine kuluineen) on 4,37 €/m²/kk. => 60,5 m²*4,37 €/m²/kk= 264,39 €/kk ja vuosivuokra täten 3172,62 €. Mikäli Piilolan koulun tekninen siipi puretaan, niin vuokra laskennallisesti nousee hieman.

Kuhmon kaupunki hakee Kainuun liitolta avustusta Kainuun kehittämisrahastosta, josta avustusta on mahdollista saada 50 %.

Esittelijä Kaupunginjohtaja Juntunen Juhana

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää hyväksyä liitteenä olevan yhteistyösopimuksen Juminkeko-säätiön kanssa ja valtuuttaa kaupunginjohtajan allekirjoittamaan sopimuksen.

Päätös Kaupunginhallitus yksimielisesti hyväksyi kaupunginjohtajan päätösehdotuksen.